

ANUL XXXI
24
(1361)
Simbota
11 iunie
1988
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

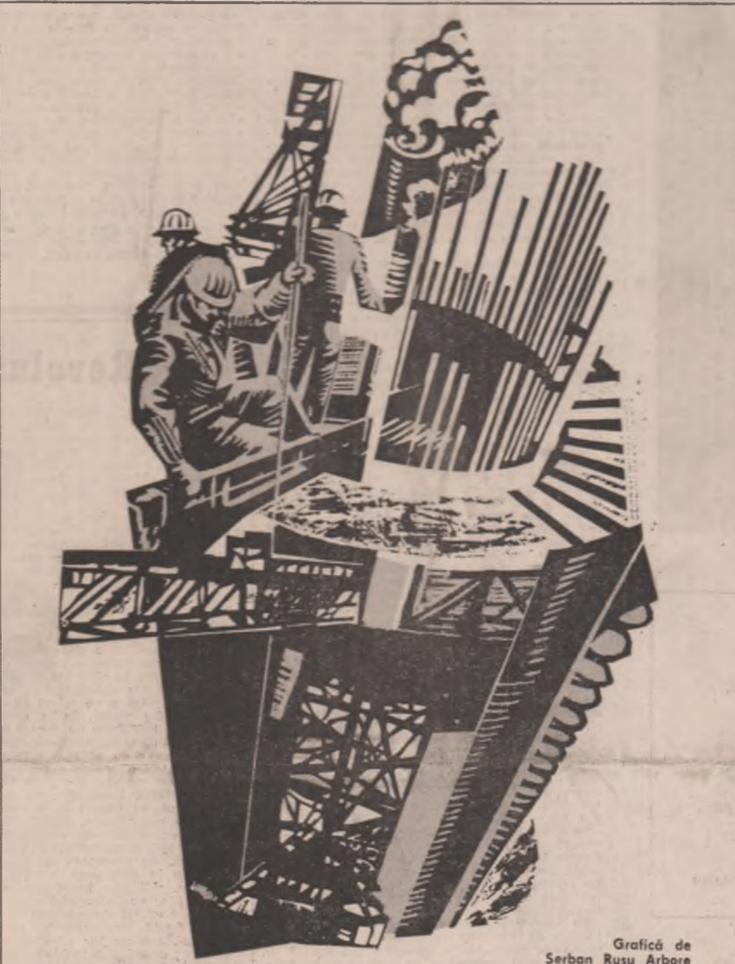
Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

ANUL 1848

SENSUL ISTORIEI

Ia implinirea unui secol de la revoluția din 1848 se înfruptă unii dintre acele momente istorice care, în perspectiva timpului, avea să consacre și cele mai mari transformări petrecute în viața patriei...

Sub semnul acestei noi calități se înscriu învățămîntul, știința și cultura, creșterea și formarea tinerilor generații, afirmarea spiritului revoluționar, creator...

Grafic de Șerban Rusu Arbore

11 Iunie 1948-11 Iunie 1988
TEME ȘI PERSONAJE ALE LUMII MUNCITOREȘTI (în pagina a 3-a)

Calea 11 Iunie

Pașii mei din copilărie și mai ales din adolescență au străbătut-o de nenumărate ori. Totuși, astăzi mi-ar fi greu să rafiez mental parcursul străzii 11 Iunie...

I1 Iunie, numită astfel din ziua istoricului act revoluționar al naționalizării, petrecut în 1948, prin chiar certitudinea existenței sale moderne...

Luceafărul

M. EMINESCU: «ETERNA PACE»

Viața noastră e viața spumei
Și totuși, de-ar seca din fundu-i marea,
O altă mare-ar face lacrimile lunei.

Atitea lumi care rotesc în haos
Cu zborul lor măsurător de vreme,
În vece pe cale, neaflind repaos.

Astfel e spațiul fără fund și fine,
Iar din încrucișarea-aminidurora,
Născind mișcare, s-au născut lumine.

Din trei mișcări mișcarea lor se-adună,
Cu toți în jos, toți împrejur de sine,
Toți împrejurul altor fac cunună.

Un poem reconstituit

● Lucru remarcabil, și care are pricină adîncă, pînă și acum, cînd se împlinesc 99 de ani de la moartea lui Eminescu, tot mai găsim în manuscrisele lui versuri care n-au fost niciodată nici descrise, nici publicate...

deplină a culturii noastre. Cu rangul pe care îl merită, și, printre acestea, capodopere, ca Mohamed Birutitorul (vezi „Manuscriptum”, 2/194) și ea aceasta pe care o înfățișăm astăzi, Eterna pace. Ce să se fi întimplat? Căuza poate fi deosebită. Înainte de a citi o poezie anume, aleasă din ce Eminescu asternuse pe hîrtie pînă atunci, poetul scria năvalnic, îmbeșugat, sub impulsul chemării poetice și fără a zăbovi asupra organizării și constituirii. Apoi, risipitor, uita, trecea mai departe, sub îndemnul alui imperativ și chiar fără să-și dea seama ce lăsa în urmă. Și sînt adesea, semănate în neorînduială printre alte

răsăduri, înfăptuiri cărora doar puțină grijă le lipsea ca să se adune și să se încheie în poezie fără cusur. Aven deci dreptul și, imperioasă, datorică, astfel pierderea ei în prea mare, să deslușim noi structurile latente, să asamblăm și să organizăm, să e o procedură arbitrară, ci un act perfect legitim de restituire.

nu la sîr (nici nu prea se vădește vreun sîr), ci în secvența 88, 89, 93 și 95, și apare în față, vibrant de frumusețe, un mare poem. L-am intitulat, după ultimele lui cuvinte, Eterna pace. Un cîntec foarte pur și foarte dens despre puterile și focurile și veșnicile treceri și întoarceri din care e făcută lumea. Poezia începe cu o strofă care funcționează ca un preambul și care pare puțin străină de ceea ce urmează. Dar nu este. Ceea ce urmează este dominat de ideea de cîlcicitate cosmică, dar în această primă strofă tot de un cîlcic este vorba, acela al durerii omenești, al unor ființe care par doar volubri de spumă sub cer, dar a căror patimă, adîncă și cuprînzătoare, poate să umple veșnice vales mării cu nesecate și veșnice lacrimi. Singura deosebire este că, în limitele condiției noastre, durerea care sîntem nu are soroc, iar pacea nu ne vine dinăuntru firii noastre, ci din

abolirea lumii întregi. Celelalte strofe, care amintesc de Dante și de Paradisul lui cum nimic nu aminteste în toată poezia limbii noastre, sînt despre tot ce se petrece în univers între nașterea din haos și anihilația finală. O cosmogonie cum alta asămănătoare Eminescu n-a mai scris, de care nu știam. O mișcare atocuprînzătoare de astrale, geometrice lumii, înfrîntîndu-se de propriul lor foc originar, odinioară zălmibite din cosmică iubire dintre timp și spațiul lumii, spațiul-nolan. Rotindu-se, con după con, în trigui vechi al lumii, după legea unei întrelite evoluții orbitale care le cuprînde și pe care o cuprînd, și care este destinată să declină și să se desfacă, la capătul vremii, în neînfină veșniciei din ultimul vers.

Petru Creția

Ieminovicii transcarpatini

Problema ascendenților lui Eminescu pe linie paternă formează unul din capitele importante ale biografiei sale și G. Călinescu enumerează în *Viața lui Eminescu* ipotezele care s-au emis în cursul anilor cu privire la originea familiei sale. Poetul este „năpăstuit de legendă și de știința biografică”, scrie G. Călinescu, atunci când se caută originea familiei sale în afara spațiului geografic românesc. Ascendenții săi sunt țărani, arată criticul, din tată în fiu, în Călinești, sat din Bucovina, în ținutul Sucevei. În investigațiile noastre, la care ne-am referit și cu alte prilejurii, pornim de la această stare de lucruri consemnată în documentele vremii.

Când Imperiul habsburgic anexase Bucovina în 1775, noua stăpînire trece la întocmirea de conscripții pe baza cărora să stabilizească impozitele și alte obligații către stat. Conscripția generală, *Beschreibung der Bukowina*, făcută în 1775-1776 din ordinul generalului Graf Creangă baron de Splény de Mihalady, primul guvernator al Bucovinei, consemnează prezența în Călinești a emigranților transilvăneni. „Hier siedelten sich — se arată aici — siebenbürgische Emigranten an”. Emigrările din Transilvania spre Bucovina încep în anul 1770 și urmează a asuprii feudale, a angajărilor militare și a poliției de catolicizare, dusă de Curtea din Viena, prin mijlocirea căreia spera să realizeze unitatea imperiului peste individualitatea națională a popoarelor de sub stăpînire sa. Documentele arată că în 1787 numărul emigranților se cifra la 24.000 de familii care trec în Muntenia și în Moldova. Stăpînirea austriacă la măsură severă împotriva emigranților. Convoaiele bănejarilor sînt oprite în drum și în 1783 se produce la granița dintre Transilvania și Bucovina ciocniri violente între emigranții și posturile de pază care se soldează cu morți și răniți. În exodul românilor transilvăneni trec și străbunii poetului în Bucovina și se stabilesc în Călinești. De altfel, cercetările mai noi arată că și familia lui Ion Creangă coboară din păile nordice ale Transilvaniei.

Stăpînirea austriacă îl găsește pe ascendenții poetului în Călinești cu gospodărie în vatra satului, la nr. 27, cum figurează în documente pînă aproape de zilele noastre. Familia se numea Iminovici și numele apare ortografiat, uneori, Ieminovici și Iaminovici, în codată însă Eminovici. Această familie este adoptată de tatăl poetului, mult mai tîrziu, după stabilirea sa în Moldova. Străbunicii săi, Petrea Iminovici (1730 — ?) și Agafia (1736—1818) și bunicii săi Vasile Iminovici (1780—1844) și Ioana (1782—1884), sînt țărani în Călinești. Documentele arată că Vasile Iminovici este figura predominantă a acestei familii. Se bucura de trecere în sat și împărțea cu preotul cinstea de „cărțurar”. Preoții, primarii, dascălii, pălmarii și în unele sate și juratii erau scuții de robota, aljma și alte obligații iobăgești. Vasile Iminovici în funcția de călăuză cu caracter permanent în comunitatea sătească, se bucura de privilegiile răzeșilor și maziilor cu cel puțin două decenii înaintea desființării iobăgiei.

Emigrările din Transilvania de la jumătatea secolului al XVIII-lea produc mari goluri în „contribuții” și Curtea din Viena dispune să facă conscripții ale emigranților transilvăneni și să fie întorși la vetele lor. Carol Erzenberg, al doilea guvernator al Bucovinei, întocmește *Consignația emigranților transilvăneni care s-au așezat în districtul bucovinean... și Consignația localităților pe urmează în care se găsește conscripția emigranților* amintind din 1778. Comisile militare, instituite de Erzenberg, se deplasează din sat în sat și cer emigranților să declare locul pe unde au trecut în Bucovina. Cel mai mult indică pasul Rodna, iar pe procesul verbal dăscălit de către poezii cînd l-a ridicat de acolo, citim, printre prietenii-martori ai poetului, și numele lui G. Ocașanu, unul dintre conducătorii societății „Carpații”.

Sediul societății era în str. Străbuț Vodă nr. 11 și, peste ani, la aceeași adresă va locui Ilarie Chendi care, într-o amintire, spune că a stat în aceeași cameră în care locuise și Eminescu un timp (Ilarie Chendi mai vorbește de niște așa-zisi prieteni ai poetului care au luat de aici niște manuscrise, și se întreabă cine sînt ei și ce au făcut cu aceste manuscrise).

La 28 iunie 1883, în drum spre sediul societății, poetul s-a oprit pe la cafeneaua Capsa, a urmat cunoscutul episod din bătălia Mîrteșești iar pe procesul verbal dăscălit de către poezii cînd l-a ridicat de acolo, citim, printre prietenii-martori ai poetului, și numele lui G. Ocașanu, unul dintre conducătorii societății „Carpații”.

Ultimii ani ai lui Eminescu la *Timpu* sînt strîns legați de activitatea societății „Carpații”. Desi nu s-a descoperit încă arhiva acestei societăți, știm, totuși, astăzi destul de multe lucruri despre ea. Încă din 1937 Al. Lepădatu a studiat-o — iar în zilele noastre sînt în centrul atenției istoricilor și eminescologilor. Augustin Z. N. Pop, D. Vatamaniuc — ori, mai recent, Teodor Pavel — îi dedica studii amănunțite. În 1983, la cererea Germaniei și Austro-Ungariei, societatea „Carpații” urma să fie desființată, motiv pentru care își publică statutul pentru a-și motiva existența. Din ele aflăm noul modul de recrutare a membrilor, modul de organizare și funcționare (scopul fiind eliberarea armată a Transilvaniei, nu putea să apară în aceste statute). Era compusă din trei categorii de membri: activi, onorifici și asociați. Din prima categorie puteau să facă parte numai românii transilvăneni; deși nu îndeplinește această condiție, Eminescu intră, totuși, între membrii activi ai societății. El participă chiar la sedințele de conducere și dă sfaturi în privința tacticii de luptă ce trebuie urmată.

În anul 1881 societatea a funcționat ca „Irredenta română”, fără încuviințarea guvernului, tiparînd clandestin în Bucovina și manifeste pe care le-a răspîndit în toată Europa, mai ales printre românii din Transilvania. Presa turcă publică, în traducere franceză, unele dintre aceste manifeste ale Irredentei române; de aici sînt preluate în presa maghiară și germană și comentate. Cu scopul formal de a dezamîni existența unei asemenea Irredente române, și zărele românescii publică manifestele ei. Mai mult, acestea vor continua să facă obiectul discuțiilor aprinse de presă și în 1882, cînd redenta română intră în legătură sub denumirea de Societatea „Carpații”. În *Timpu* din 20 mai 1882, de pildă, Eminescu preia un astfel de manifest, „cître toate subcomitetele din România, Transilvania, Banat și Bucovina”, în care „se propagă unirea popoarelor latine pentru zădărnirea Germaniei; se îndeamnă toți românii fărăosebire de partid la luptă contra nesuferitului străin și se stabilește ca programă detronarea dinastiei Hohenzollern și formarea unui stat daco-român”. Poetul conchide, ironic: „Unde e această teribilă Românie iredentă?”

Intr-adevăr, ea nu mai exista sub această denumire, pentru că la 24 ianuarie 1882 (de ziua Unirii) devenise societatea „Carpații”. Avînd la început un număr restrîns de membri, în toamna lui 1882 începe a-și constitui filialele în orașele mari din țară (Ploiești, Brăila, Galați, Craiova, Iași, Giurgiu, Pitești, etc.). Numărul filialei din Ploiești avea, în 23 aprilie 1883, 250 de membri. Datele le cunoaștem din rapoartele secrete ale poliției Austro-Ungariei către cancelaria imperiului, rapoarte în care se dau și liste cu nume de membri. Aceleși rapoarte ne transmit și în sedința de birou din luna iunie 1882 dl. Mihai Eminescu, redactor principal la ziarul *Timpu*, propune „ca studenții transilvăneni de naționalitate română care frecventează instituțiile de învățămînt din România pentru a se instrui, să fie puși a acționa în timpul vacanței la locurile lor natale pentru a orienta opinia publică în direcția unei Dacie Marii”. Propunerea este susținută și de către D. A. Laurian, directorul României libere (organul neoficial al societății).

La balurile societății „Carpații” se toasta pentru armata română — dar și pentru milita-

D. Vatamaniuc

EMINESCIANA

„PĂRINȚII DIN PĂRINȚI”

DE NEAMUL CĂLINEȘTIILOR

Membru al societății „Carpații”

...Știm că ultima zi activă a lui Eminescu la *Timpu* (28 iunie 1883) este legată de societatea „Carpații”. Titu Maiorescu notează: „Pe la 10 veni Eminescu la mine (...) Potrivit înțelegerii (ce avusesem cu Simion) i-am spus că trebuie să se ducă la Simion pentru societatea „Carpații”. De acolo e vorba să fie dus la dr. Supu”.

Sediul societății era în str. Străbuț Vodă nr. 11 și, peste ani, la aceeași adresă va locui Ilarie Chendi care, într-o amintire, spune că a stat în aceeași cameră în care locuise și Eminescu un timp (Ilarie Chendi mai vorbește de niște așa-zisi prieteni ai poetului care au luat de aici niște manuscrise, și se întreabă cine sînt ei și ce au făcut cu aceste manuscrise).

La 28 iunie 1883, în drum spre sediul societății, poetul s-a oprit pe la cafeneaua Capsa, a urmat cunoscutul episod din bătălia Mîrteșești iar pe procesul verbal dăscălit de către poezii cînd l-a ridicat de acolo, citim, printre prietenii-martori ai poetului, și numele lui G. Ocașanu, unul dintre conducătorii societății „Carpații”.

Ultimii ani ai lui Eminescu la *Timpu* sînt strîns legați de activitatea societății „Carpații”. Desi nu s-a descoperit încă arhiva acestei societăți, știm, totuși, astăzi destul de multe lucruri despre ea. Încă din 1937 Al. Lepădatu a studiat-o — iar în zilele noastre sînt în centrul atenției istoricilor și eminescologilor. Augustin Z. N. Pop, D. Vatamaniuc — ori, mai recent, Teodor Pavel — îi dedica studii amănunțite. În 1983, la cererea Germaniei și Austro-Ungariei, societatea „Carpații” urma să fie desființată, motiv pentru care își publică statutul pentru a-și motiva existența. Din ele aflăm noul modul de recrutare a membrilor, modul de organizare și funcționare (scopul fiind eliberarea armată a Transilvaniei, nu putea să apară în aceste statute). Era compusă din trei categorii de membri: activi, onorifici și asociați. Din prima categorie puteau să facă parte numai românii transilvăneni; deși nu îndeplinește această condiție, Eminescu intră, totuși, între membrii activi ai societății. El participă chiar la sedințele de conducere și dă sfaturi în privința tacticii de luptă ce trebuie urmată.

În anul 1881 societatea a funcționat ca „Irredenta română”, fără încuviințarea guvernului, tiparînd clandestin în Bucovina și manifeste pe care le-a răspîndit în toată Europa, mai ales printre românii din Transilvania. Presa turcă publică, în traducere franceză, unele dintre aceste manifeste ale Irredentei române; de aici sînt preluate în presa maghiară și germană și comentate. Cu scopul formal de a dezamîni existența unei asemenea Irredente române, și zărele românescii publică manifestele ei. Mai mult, acestea vor continua să facă obiectul discuțiilor aprinse de presă și în 1882, cînd redenta română intră în legătură sub denumirea de Societatea „Carpații”. În *Timpu* din 20 mai 1882, de pildă, Eminescu preia un astfel de manifest, „cître toate subcomitetele din România, Transilvania, Banat și Bucovina”, în care „se propagă unirea popoarelor latine pentru zădărnirea Germaniei; se îndeamnă toți românii fărăosebire de partid la luptă contra nesuferitului străin și se stabilește ca programă detronarea dinastiei Hohenzollern și formarea unui stat daco-român”. Poetul conchide, ironic: „Unde e această teribilă Românie iredentă?”

Intr-adevăr, ea nu mai exista sub această denumire, pentru că la 24 ianuarie 1882 (de ziua Unirii) devenise societatea „Carpații”. Avînd la început un număr restrîns de membri, în toamna lui 1882 începe a-și constitui filialele în orașele mari din țară (Ploiești, Brăila, Galați, Craiova, Iași, Giurgiu, Pitești, etc.). Numărul filialei din Ploiești avea, în 23 aprilie 1883, 250 de membri. Datele le cunoaștem din rapoartele secrete ale poliției Austro-Ungariei către cancelaria imperiului, rapoarte în care se dau și liste cu nume de membri. Aceleși rapoarte ne transmit și în sedința de birou din luna iunie 1882 dl. Mihai Eminescu, redactor principal la ziarul *Timpu*, propune „ca studenții transilvăneni de naționalitate română care frecventează instituțiile de învățămînt din România pentru a se instrui, să fie puși a acționa în timpul vacanței la locurile lor natale pentru a orienta opinia publică în direcția unei Dacie Marii”. Propunerea este susținută și de către D. A. Laurian, directorul României libere (organul neoficial al societății).

La balurile societății „Carpații” se toasta pentru armata română — dar și pentru milita-

Nicolae Georgescu

Spațiul original

a devăzurile birui foarte greu legenda. Numele lui Mihai Eminescu în aspectul lui Eminovici a dat prilej de comentarii mai fantastice speculații. Schimbarea de către Iosif Vulcan a lui Eminovici în Eminescu n-a fost uitată. În timpul necruțătoarelor campanii bucareștine de presă ale poetului, cînd acesta denunța originea sud-dunărească și celălalt a țînat cornele plagiului pe s-au sfiit să hotărască o origină bulgară pentru Eminescu. Ipotezele absurde ale provenienței poetului aici trebuie căutate, în focul polemicii de presă, care au fixat o falsă imagine a personalității eminesciene. Înaintea atacului lui N. Xenopol, datînd din 1882, cînd se lansează eticheta de balcanic pentru genialul nost, polemica a căru miză reală era una literară, volumul *Novela din popor* de Slavici, Eminescu făcuse o declarație publică asupra originii sale.

În decembrie 1877, Eminescu tipărește în *Timpu*, vehementul articol *Dorobanții*, deplîngînd mizeria dorobanților întorși de pe front, și este acompaniat de același nume de Slavici: „Sărmanii vitezi de la Pleava. Sînt etichetați imediat în zăroale omise, drept „băieți cripași”, „bîinețe fără capăți”, „slugi ciocoteș”, „băieți ungureni” fosta cornele și foști coriști”. Poale liberale sînt cele care au creat legenda „pripășii” lui Eminescu. Acesta răspunde într-un *Pro domo*, prezîndu-și originea țărănească (Timpu, 3 I 1878). „Dacă vor cerceta și mai departe, vor găsi de unul a legat araci în via părintească și celălalt a țînat cornele plagiului pe moșia părintească și la urmă, că amîndoi sînt viță de țaran românesc”. Această mărturisire n-a împiedicat lansarea și instalarea aberanțelor etichete și suita de speculații nauicioare în legătura cu originea poetului.

Multă cernea s-a cheluit datorită numelui său puțin obișnuit și mai ales datorită finalului slav. G. Călinescu ținea să remarce că tocmai celui ce se revendica dintr-o străveche românie i-a fost dat să fie „năpăstuit de legendă și de știința biografică”, este întins de zeca nații de țara românească. Această mărturisire n-a împiedicat lansarea și instalarea aberanțelor etichete și suita de speculații nauicioare în legătura cu originea poetului.

Multă cernea s-a cheluit datorită numelui său puțin obișnuit și mai ales datorită finalului slav. G. Călinescu ținea să remarce că tocmai celui ce se revendica dintr-o străveche românie i-a fost dat să fie „năpăstuit de legendă și de știința biografică”, este întins de zeca nații de țara românească. Această mărturisire n-a împiedicat lansarea și instalarea aberanțelor etichete și suita de speculații nauicioare în legătura cu originea poetului.

„Inexplicabil „Emin” a primit din partea lui Petru Rezuș o explicație principial justă. Aspectul orientat al explicației ascunde o extragere din calendarul ortodox așa cum o găsim și în alte nume cu sufix slav: Eufimovici sau Eufimovici de la Eufimie, Eustatievici de la Eustatie. Ceea ce nu precizează Petru Rezuș este că și aceste derivări din nume grecești ortodoxe se inițiază în același spațiu administrativ și cultural căruia aparțin și Eminovici. Cum forma inițială a numelui este Ieminovici, Petru Rezuș îl deduce din Euminie (Sinaxar, 18 septembrie), cunoscînd obiceiul preoților ortodocși de a da numele de Euminie din dreptul zilei din Sinaxar. Este o explicație mult mai apropiată de realitate, știind rolul preoților ortodocși în stabilirea numelor de botez în satele românești.

Ceea ce însă rămîne de adăugat este că satele de care ține țara lui Eminescu, adică al Iminoviciilor, fac parte dintr-o arie a bisericilor ortodoxe controlată, cu investiția austro-ungară, de ierarihi și preoțime sîrbă. De aici vine modificarea aspectului onomastic românesc, vizibilă încă și astăzi. Marele pictor de azi, G. Ciocoteș, se trage dintr-o familie de omul bisericii nu l-a făcut pe românescii, Cilescu, ci Cilevici, pe filieră slavă. Numeroși Pop au devenit astfel Popovici în Banat, proces căruia corespunde foarte bine existența acestui Ieminovici în nordul țării.

Cercetătorii au dat însă lucrurile mai departe și au arătat că Eminovici se găsește și la apus de Carpații orientali, numele fiind curent la Blaj, Vad, Râșinari, Cîsnădie. Aceste informații (aduse de G. Bogdan-Duică și D. Vatamaniuc) schimbă fundamental bazele noastre de cunoaștere înfrînții poloneze atîd de întinse pe pămînt românesc, ceea ce elimină orice urmă de origină poloneză a Ieminoviciilor. Foarte probabile ramurii ale acestora. Este uimitor obstinarea din care trebuie să fie neapărat venit și nu de aici către alte țări.

Prevența lui în Transilvania, în sens larg vorbind, ne indică nu o origină persană, turcă, bulgară, sîrbă, etc. ci una transilvănească. Este ca și cum amintim că în *Amintirile din copilărie*, scriind în 1881, ca replica la *Buletinul Tacheii*, Ion Creangă insistă asupra originii transilvănece a neamului său. Conștiința acestei origini s-a clarificat, fără îndoială, în colocoșele bucareștine cu Eminescu și Slavici, situația româniiilor din Transilvania fiind una din temele lor predilecte în gazetarie și în discuțiile redacționale. La 24 ianuarie 1882 se înființează la București societatea „Carpații”, cu deviza „Not prin noi”, care avea drept scop eliberarea româniiilor de sub dublul jug austro-ungar. Eminescu face parte din ea, alături de N. Densușiu, A. C. Cuza, N. Drăco-Barcianu și alții. Plecarea lui Slavici în 1884 la Sibiu pentru a înființa *Tribuna* face parte din această serie solidă de preocupări. După 1883, poetul nu-l mai poate însoți pe Slavici la aceste acțiuni.

Pelerinajul lui Eminescu la Blaj, itinerariile și prietenii lui transilvăneni ne sînt cunoscute din toate biografiile care i s-au dedicat. Nu s-a făcut însă o relație mai profundă între toate aceste elemente care fac însă o fuziune sintetică. A afirma că numai Aron Pumnul stă la originea neobișnuitului interes pentru Transilvania al poetului, înseamnă a da o explicație insuficientă. Eminescu se simte a adine implicat în viața și problema Transilvaniei și aici chiar înbitoarea campanie bucareșteană de la *Timpu* care-i impune teme nu-l ruine de obsesia Transilvaniei. De reținut că în chestiunea Școlii Ardelenene nu este alături de Titu Maiorescu și că, în genere, priveste chestiunea româno-ungară sau româno-austriacă cu alți ochi decît polițistul-nul junimist. Transilvania nu este pentru Eminescu un transplant cultural, ci o moștenire.

G. Călinescu, încercînd să-l definească pe poet, nu găsește termeni mai potriviți decît cei ai Ardealului. Reproducînd textul primei ediții mai sugestiv: „Eminovici este un român veritabil tip carpatin, dintre aceia care, trăind în preajma munților, mai cu seamă în Ardeal și Bucovina, sub năvala străinilor, cresc mai vinșoi și mai aprigi, și arată pentru încercările de smulgere a lor din pămînt străbun, rădăcini fioroase, prelunge, asemenea aceluia care are pe lângă toare descoperă în mările lui cu copaci bătrîni”. Disocindul-de Caragiale, G. Călinescu îl arată adevărații campioni: „Eminescu cel lipsit de ironie căuta pe Creangă sau pe ardeleni”. Intuitivă lui G. Călinescu că în altăca este dată nu greșete. Este însă rîndul altora să pună punctul pe i. Există numeroase elemente care indică posibila origină transcarpatină a neamului poetului, origină care înlătură de la sine rezistențele și nejustificatele speculații în jurul numelui său. Concluzia, fără a fi necesar, o trage Petru Rezuș: „Eminoviciilor din Bucovina sînt astfel veniți de peste munte, din Maramureș, în timpul persecuțiilor iobagilor români, neamii cu Roma. Așezarea lor în satul Călineștii lui Cuparencu este singulară în Bucovina” (Mihai Eminescu, Ed. Cartea Românească, 1983). Mai jos autorul îl constată pe membrii familiei Eminescu „români transilvăneni” din de făcut aici cîteva completări și precizări cu alt mai mult cu cel așezarea lor în satul Călineștii lui Cuparencu este considerată singulară pentru Bucovina. Apoi trebuie să distingem mai precis între maramureșeni și transilvăneni. Aici stă de altfel cheia problemei.

Vasile Gherasim s-a deplasat în satul Călineștii. G. Călinescu a descris cu geniu Moldova dintre Prut și Siret și pe cea dintre Siret și Carpați. Dar n-a fost încă examinată fizionomia etnografică și spirituală a localității din care a provenit neamul Iminoviciilor. Cine se duce la hramul frumoasei biserici de la Arbora sau la tururile mari ale locului, distinge fără să vrea pe locuitorii satelor și comunelor veniți la sîrbătoare. Nu numai eticheta de tablă de pe căruțe: Casyana, Botosana, Todirești, etc., indică așezarea, dar și poezii. Ei mai au pînă în anii o mie nouă sute optzeci gacii omului și pălăria maramureșanului. La joc tinerii vin îmbrăcați în vechiul port de țară, pe care după cîteva ore îl înlocuiesc cu un element de protocol prestigios, frumos, dar inactual pentru a reveni îmbrăcați cum, orișecum. Este acolo o lume ale cărei rădăcini maramureșene sînt foarte vii. Se păstrează chiar strigăturile și inimicurile dintre satele de origină, de dincolo de Carpați. Acesta este locul în care vine Eminovici și căreia aparține indiscutabil, pentru că îl explică. Nu sînt de cercetat doar Călineștii lui Cuparencu, pe vechile hărți Călineștii lui Ienache, ci întreaga zonă de care aceștia țîn și, mai ales, ceilalți Călinești, din Moldova sau din alte părți cu care aceștia sînt rude de singe. Între aceste sate și Ipotești este, figurat vorbind, la o aruncătură de băț.

Dacă ne vom uita pe hartă, mai sus de Călineștii lui Ienache sînt alți Călinești, pe care nu l-a cercetat nimeni. Existența lor ne vorbește despre fenomenul demografic al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la deșăleurile lui Dragoș, ea fiind una din multele, începînd dinainte de acesta și continuînd fără întrerupere de-a lungul vremii. Nici cauzele nu ne interesează acum, ci existența istorică a fenomenului. Disponerea așezărilor Călinești, respectă regula migrației pe o axă și o direcție principală a deplasării. Nu sînt de altfel neglijabile neamuri care s-au mutat peste munte în Istoria Maramureșului, (1940) Alexandru Filipcuș notează cum Dolha maramureșeană a fost mama probabilă a Dolhosăci, a Dolhoșilor, a Dolhoșilor din Moldova, cum Dobușarii maramureșeni au corespondenți peste Prut, cum Cuhaea de la localitate geografică al rotirii, care înseamnă descendența unui sat din altul. În nordul României pe o linie orizontală, dacă-l nivelem zigzagurile esențiale, sînt mai multe Călinești. Două așezări Călinești sînt în Maramureș, două în Bucovina. Alinaoace de Prut, înălțat pe o deală așezare Eminoviciilor din Prut. Ele se desfășoară de la vest la est pe o linie de expansiune demografică caracteristică și verificată istoric. Nu e nevoie să ne întorcem la de

Artă și joacă

În braseria Riegler, situată la ocolina drumului ce urcă din Sinaia, arhitectul George Filipescu, având în față un ceainic cu vin roșu fierț cu scortisoară, îl aștepta pe bătrînul Artur Dragomir, vechi prieten al familiei, care, înghesuit de lipsoși, îi propusese, telefonic, ca în schimbul sumei de zece mii lei să-i divulge numele adevăratului său tată. Surprins de faptul că-a putut trăi în minciună vreme de treizeci și cinci de ani, George acceptase. Acum, gusta vinul și asculta îngindurat cîntecul comandat de-o fată, cea de-a doua clientă din local, la tonomat: Aimez-moi, mon amour, aimez-moi... Cîntecul, mai mult ca sigur Aznavour, își smulgea cămașa ca s-o schimbe într-un curcubeu al tristeții și-și lăsa, ca să te-nvelești, o flăcăuță dogorind de dor. Dincolo de geam, pe toată valea Pelesului, ninge. Ca o rupere de mari tăceri cîzînd. Din salonul de biliard s-auzea pocnetul bilelor de fildes; două făcînturi armonios încheiate: carambol. George surise: unchiul Artur are un descintec aparte pentru bila roșie:

fănuș neagû

Fură-mi timpul din trup
Și lasă-mi credința că te vei întoarce...
Tu, privityhoarea minciunii...

Nu-i așa că era caraghios? Ofiter, ce vrei! Cu toate ale lui, își iubea nevasta ca un nesăbuit... Eu știu ce-i acum în capul tău, acum. În capul tău, îți zici: eu, în orice situație în care ți dai unchiului Dragomir zece mii de lei. Nu găsești forma, așa-i? Ei, la asta m-am gîndit eu: să-ți ofer forma; acceptabilă pentru amindoi, băiete.

— Deci, tatăl meu a fost colonelul Vinhovert. — Vai, vai! Cum poți gîndi una ca asta? Vinhovert era cea ce noi, bătrînii, numim o supă de bere. Sevastița, maică-ta, îl puneă să cînte din flaut. Dar numai cînd era îmbrăcat în uniformă de gală.

— Lasă-mă să-l numesc eu pe tată, pretinse George Filipescu. Se numea Alexandru Vasile Irod.

— Mă faci să rid, dragul meu. Și rănești memoria Sevastiței. Ia notă: n-am zis că o batjocorești. Sevastița sprijinea suferința. Irod iubea o romăncă stabilită la Paris. Avea, doamna inițial, o fermă în Normandia. Aici în braseria asta, dar în sala de biliard, l-a pus pe colonelul Vinhovert să scrie un blestem împotriva ei... Rămîne între noi: Alexandru Vasile Irod vorbea franceza fluent, dar era semianalfabet. Îți dau copia scrisorii — nu-ți iau banii pe degeaba.

— Nu mă interesează. — Păcat. Cuprinde citeva rînduri inspirate, cum ar fi: „...ca peste umerii tăi, nestîndu-și prețul, merele Normandiei, am venit să te fur, te vei lăsa jefuită? chipul meu nedormit vegează în pătratul geamului tău... tirifă dulce, răstîgnită cu spatele la lume, noi nu ne putem întîlni ca doi oameni, ci mereu, la nesfîrșit, ca două tristete... Vinu cu cobilita cu două cofe ca să te ai apă din vinul meu”. Ei, ce zici?

— De acord. Dar toate acestea sînt pe undeva și chipul mamei tale pieptăritu-se la oîndă. Numai Sevastița se pieptărește rîzîndu-și sîcîsi într-un fel care l-a făcut pe Ovidiu Corcoduș... —

— Deci, Ovidiu Corcoduș e acela. — Nici pe departe. Ovidiu Corcoduș era un fel de stație în papuci torcești mîncătoare cu mărgele. Clădi; din filifilei pe o pereche de imine. Vinător de cocosi de munte și nebun de profesie. Scriitorul Dunării, de la izvoare pînă la Timișul de jos, — isprăvînd colindele. Ovidiu i-a zis: Sevastița, dacă mă îngădui măcar o singură noapte în patul tău, voi străbate, ne patine. Dunărea înghețată, din munții Pădurea Neagră pînă la Sulina. Esti bolnav? — Ia răsușes Sevastița, ai sorbit sucă de bere. Psi eu — am ghidus rețeta din Suedia, a zis el. Primești? Sevastița a ris și el a luat risul ei drept semnătură pe contract și a plecat în Germania, unde a întîrziat doi ani, fiindcă nu îngreia Dunărea și la Belgrad. Și pentru că întelepciunea umbilică în sandale de sfioră, nu pe patine, s-a întors în țară în iarna lui 1945. Nu se temea de revoluție, spiritul Dunării și vitejia asta de nebun l-a răsturnat. Văzută. Dar n-a plecat de acasă, ci a rămas în comunism — avusese fabrică de zahăr, în Moldova și una de postav, la Brașov — a sculptat cu minile lui un bust al lui Stalin și-a așezat într-o nisă la poartă căsuțea pe care-o primise după alungarea din palatele de la Galea Victoriei. Treceam, priveam, salutăm — ne intra groaza-n oase. Buzul lui Stalin — în nisă în care ar fi trebuit să se afle fotografiile strămoșilor. Bunica lui a murit sub soc și cu-i-a marit banca sub soc și lipsește o doază. Prințura cu care-niste dosare de actori, fetești gode, masini și alte imagini.

— Dragă George, Dan Vinhovert era întîi de toate un poet. Multimesc. Evușca... pfuu, rar-chiul e din Arges. Da-mi degetul pentru tonaze ca să-ți lă-sărut. Știi tu cine sînt eu, Evușca?

Sînt împăratul vîntului de seară,
Sînt singur înnoaptea mea,
Și într-o strună de vioară.

Mă izbucnesc de doi mesteceni...
Uite din aia de colo, ce involburat!
O cuprins pe după umeri și schită citiva
pe de dans, alternînd dorința lui vulgară cu
avansuri argeziene:

Vai tramvai cu cai frumoși,
Niciodată nu mîrosi,
A trestii și chiparosi?
Sînt chip zidit în cîmp cu sănii
Lîngă fîntînă cu pelin.
Ca să mă nîngă, nîngă, nîngă
Și luna marie cu vin.
Eva! Evușca!
Eu cu voi, și voi cu lupii,
Hau, hau, iubirea mea...

— Unchiule Artur, îl intreruse George, vizi-
bil jenat, sîntem aici în braseria asta, preia
importanță și ca să ne ținem de glume. Eu — și
era înalt, suplu, ochi de intelet, ton cuprins
de porunci înspăimîntate — vreau să intrer-
pem jocul asta care te avantajează. Hai să fa-
cem un pas, fără să ne împiedicăm pe deasupra
malădrului de sute de buzunarul meu.

— Dimpotrivă, George, dimpotrivă. Știi ultima
prostie a lui Dan Vinhovert? Ei, bine, no-
tează-o pe breloc. Zice:

— O, nu! Sevastița era ca un copil care iz-
bucnește dintre tandăfiri și cere să fie suită
pe un măgar. Ea era mereu cu o zi în față,
iar Mihai Logofătu Urda cu o seară în urmă.
Actor de geniu, dar e ceva tîrziu în el... o im-
potrivire peată dis-de-dimineață de-acasă și
neajunsă la timp unde ia naștere revolta.

— Dacă el e tatăl meu... —

— O-ia! Stai jos, aspiră puțin piper și
puțin cimbru și gîndește-te că sîntem doi lupi
care vor să urce un perete de sticlă. Fata asta,
Evușca, nu-i proastă deloc. Ignorantă însă fru-
moasă și plină de sensibilitate. Uite, afară chiar
ca ninge ca-n iernă de detaliu. Vezi? —

— Nu, stăm pe loc; cînd ninge, parcă nu
merită să joci biliard.

— Mihai, merita ai dracului, dar stăm pe loc,
dacă așa vrei. Văd cum te bucuri de nînsoare,
și-mi amintesc că taică-tu (cel adevărat) îl spu-
nea Sevastiței: „cînd ninge semeni cu Maica
Domnului”; amîndoi erau aproape de Dună-
zeu, cînd ninge, Mihai Logofătu Urda a băut și
el binecuvîntarea Sevastiței, tot pe vremea de
nînsoare. Căci, pe undeva, Sevastița l-a iubit și
pe el. O iarnă întreaga am zburat, toți prietenii
în aceeași sanie, prin zăpeziile de la Virful cu
Dor. Artist de prima mîină, însă complet lipsit
de caracter. Uite, pe atunci, ca și Vinhovert,
făcăm și tu puțină literatură. Sevastița îți plă-
cea mai ales o povestire care începea astfel:
„În vîrsta aceea, un zeu bătrîn, schimbîndu-se-n
demon tînar, se pripăise la noi în casă. Dorm-
eam cu mine în odăoie. El nu asimilase din ex-
periența anterioară decît ironia și jocul, eu
eram un spic de oază blond plin de dorul de
viață... N-a fost publicată niciodată, am rătă-
cit manuscrisul... Kebab! Au kebab. Vrei o
portie? Acum e vremea lui...”

— Mihai, ori eu ori Sevastița sîntem în sim-
țuri. George Filipescu ceru, odată cu kebulul,
vin roșu, un Merlot — temperatura camerei, și
tîrnind în pahare, zise:

— Eu, pe Mihai Logofătu Urda mi-l amine-
sc pe omul care se scălda în ospitalitatea
cunoașterii.

— Puah!
— De ce-l disprețuiești atît?
— Da de unde! Tîi explic. Tu ești tînar. Și
tîneretea e ca vite de vie cînd dă în floare, plî-
nă de bucurii generoase. Cînd se toita la Sevas-
tița, avea inchiupuri... „Văd, zice, într-un fel
de-a dreptul minunat”. Și o vedea ca pe un
schiț sub geană de pădure inverzită / un schiț
de lemn învaluit, vara, în picile subțiri, și ca un
ou pus de un copil într-un pahar de cristal cu
cuburi de zahăr. Pe vremea aceea, Mihai Logofătu
Urda, este și va rămîne unul din marii actori ai
acestor vremuri. Urst să piardă și să se nască
o dată oară ca să piardă din nou. Și să se
bucure că pierde, să adauge. Prin 1934 se
căsătorise cu actrița mai vîrstă ca el, dar ce
carnuri fitebînii! Merg împreună la Mare, la
munte, cheletuiesc sume exorbitante (ea era so-
ție de ministru și apoi juca în multe filme;
el, Urda, mai rar) iar la întoarcere, toamna,
Urda se căsătorise cu fata unui general. Peste
un an, prin iulie, în casa lui, Mihai Logofătu
Urda, Fata Morgana își dă poalele peste cap chiar
lîngă fereastră, Mihai Logofătu Urda se întoar-
cea acasă, la nevastă, după un chef monstru,
unde se serviseră pină și aripioare de rechin;
ai mîncat vreo două aripioare de rechin?

— Nu.
— Păcat. Lupi-țe s-ajungi în Asia. Aici, nu
vei găsi niciodată mîncarea asta.

Se intreruse ca s-o roage pe Eva, care apă-
ruse, ieșind din sala de biliard, cu două gîhvece
cu besogina, să se oprească o clipă în dreptul
fereștii.

— Ce tablou suav, să privești nînsorea, sînd
la căldură, în urefii! Multimesc, Evușca...
M-a melancolizat figura, tine de superbie, de
compromis augur a naturii. Tu, George, tre-
ceai să crezi că ai o viață în comun cu un
nu impliniseși încă două luni cînd Tudorel Fi-
lipescu a străcut în odaie unde dormeau doi
snopi de crini, ca să le sorbi otrava. Noroc că
i-au descoperit la vreme gîstul mirsă.

— Trece la Mihai Logofătu Urda, îl ceru Ge-
orge, întunecat.

— Deci, era ora 10 cînd Urda, în frac, pieptă-
nat lîns, cu garoafă albă la butonieră, intră în
Piata Universității. Atenție, pe vremea aia, în
Piata Universității, se vîrsea cheful de la Du-
răre, fostă Bavaria, de la 63 (Sasse martie),
Rustica, zahlanuă Mercur și restaurantul Zissu.
În piață, circulația interuptă; se filma — un
film cu acțiunea în epoca fanarioară; boieri,
boieroaice, echipaje cărărești etc. Urda avea un
rol bogat în acest film, dar nu sîn secvența
respectivă. Obosit și euforic — după o noapte de
chef cu actorii te simți purificat de patimi, îl
vine să zbori, poote să schimbi macazul vieții —
deci, Urda nu coplește zona filmării, intră ușor
prin gîrșinea canalului și năvăleşte spre Pla-
ta Suptă. O boieroaică, pe un murg de toată
frumusețea, îl taie calea. Aparatul îi urmărește.
Boieroaica se apleacă în sa, injură ca birjarji și
jap! jap! jap! / cu biciușca peste fălcile lui
Urda. El încearcă să se feresească, ridicînd bra-
țele dar rezizorul, întîndu brusc avîntul pen-
tru film și acestei scene insolite, urlă: nu,
Urda, nu fugi! rabdă pentru mine!... Ce zici?

— George Filipescu gustă din paharul cu vin și
răspunde, privindu-l în ochi:

— Mă-iar place să văd Mihai Logofătu Urda să fie
tatăl meu cel adevărat.

Artur Dragomir își mijii ochii galbi, în care
scintea o deznădejde batjocritoare, amestecată
cu silă. Obrajii ușor incinși de băutura îl tre-
murau. Se ridică, întîri pieptul uscat și rosti
înrîsur:

— Tatăl tău sînt eu. Hai, banii!

George avu o împotrivire dureroasă, ca izbit
de un blestem. Apoi, stăpînindu-se, viri mina
tremurîndă în buzunar, scoase teancul de sute
și-îl împinse pe masă, ultim de bucuria că
bătrînul înhătă suma și o viri în buzunarul
scurtei lui.

— Ninge frumos, zise Artur Dragomir, al dra-
cului de frumos. Această zi, sînt convins, va
rămîne pentru tine mai frumoasă decît toate
sărbătorile frumoase care au loc: Crăciun, Paște,
Noiembrie Petru și Pavel... Și acum te las cu
bine.

În tîndia cîrpiului, bătrînul o cuprinsse pe
Evușca sub brațul drept, cu stînga smulse or-
bește din buzunar două sute de lei, și le viri în
suteții și zise:

— Vîno să dormi la mine, la hotel Casino,
Sutia. Tu dormi și eu te veghez. Dormi goală
pe o blană de urs și eu te priveșc. Camera-tă
petată cu plus galben canar, focul arde. Goală,
Evușca, trebuie să faci cu un utat de-un
cop într-un pahar de cristal cu ape albaste.

În braseria, cîntecul din tonomat urca pe ser-
pentine de mahon: aimez-moi, mon amour
aimez-moi.

mai 1988

Ceramică de Vasile Crovoianu (Din expoziția deschisă la „Căminul artei”)

PROFIL

Drumul către autenticitate

1. Poetă bună, dotată cu un foarte acut simț
al observației, sedusă și de cultură, Doina
Uricariu rămîne, totuși, o ființă fragilă, discretă.
Și foarte tradiționalistă. Căci, oricît s-ar sili să
induce în eroare, să pară altceva, tot în vis și
în suflet crede cu fervoare.

Una din relațiile pertinente ale liricii sale cu
realul este disprețul față de „ignorantă”, de
„cămătari”, de zgomotul strident și de „măsu-
rătorie corecte” (vezi „Schite ale lumii” și „Un-
spai vînt”). „Cînd începi să fosești fîrtaș”,
„Strigătu scris” și „O, rezultat fericit al măsu-
rătorii” — vol. „Ochiul atroce”. Există, deci,
un gen bine conturat de conștiință artistică,
puternic opusă pozitivismului, pragmatismului,
omului comun / delectat ca vulgar și agresiv).

— „Cînd începi să fosești fîrtaș”,
— „Te iubesc, pot să spun, dar mă presus de
această gură lacomă, vorbitoare, / sufletul în
mine pe virful picioarelor / trepte începea să
coboare” („Măi presus de-acastă gură vorbi-
toare”, sau „Uncoi sorc piciorul din valuri /
obrazul de fluviu în nevăzută roître / curge
șrul de apă dinspre talpa mea cu sfială, / sînt
stropii ce mă spală prilej de nemurire” („Unde
e obrazul apoi?” — ambele din „Jugastru sfială”).

Probabil cel mai frumos poem al scriitoarei
se găsește în volumul „Vieții fericite” și se
numește „Ca un copil care molăie pîne”.

Postaza paradisiacă e aici doplin asumată,
avînd însă întelepciunea de a nu se opune strident
celei reale. Rezultatul merită citat în
întregime: „Măi venoscut pentru că glăsu-
iam păsărilor / „Venii, venii, pămîntul e plin
de seminte” / ceilalți nu vedeau nimic / și în-
cepeau să ne ameninte / „Cling-cling, cling-
cling” răspundeam / ce bine ar fi de nu le-a-
șiam purta de grijă / ei sînt cerul de lîngă
noroi / crînul tăiat de o schiță, / „Cling-cling,
cling-cling” repetam / ei sînt un copil care
molăie pîne / se bucură s-o împartă oricui /
unui om, unui cîine”.

3. Dar, în mod repetat, zeul ține „ființa în
palma”. O corotește, însă o și oferă. Iar groaza
de a fi oferit, pentru tipul de autor descris
aici, funcționează fără greș. La care trebuie să
adăugăm efortul într-o credibilitate. Poeta știe
cu precizie că e inadecvată secolului și că e
incapabilă de a crea simbolul noi. Iată de ce
caută cu înfrigurare o soluție, o tehnică de
ascundere și apărare.

Primele două volume („Vîndecările” și „Ju-
gastru sfială”) optează pentru ermetism. Fun-
damentarea criticului este expusă mai întîi în
„Logea obrazului” din „Vîndecările”, iar apoi
— oarecum post factum — în „Tînjitor nesim-
țitor” din „Natură moartă cu suflet”. Este stră-
vechil în panta al lui Heracit (unul e tot), O
multime de omonimii și afiniții se vor „zben-
gui” în versuri, iar raționamentele devin ghi-
clitori. Calitatea poemului de a fi numai con-
struct și dar proclamată în „Visatul poem în
echilibru după metoda lui Dürer” (vol. „Jugastru
sfială”), arta poetică a perioadei.

Dar trebuie să subliniem că ermetismul are
neapărat nevoie de justificare genezologică.
Adevărul revelat trebuie să fie suficient de im-
portant pentru a motiva alegerea vorbirii cri-
ptice. Nu pentru a observa că tații au fost fii și
fiii vor fi tați. („Adunarea filior”, vol. „Vînde-
cările”) s-a apucat Hermes Trismegistul să-și
scrie cărțile. De aceea, considerăm ermetismul
Doinei Uricariu complet neautentic, o tehnică
de apărare care denaturează și strîvește lirica,
precum armura unui cavaler medieval putată de
un copilaș subțire și neajutorat.

De altmîndrui, autoarea însăși a sesizat pro-
blema (căci posedă un admirabil spirit critic).
Iată-o, autoironicindu-se, în „Mina pe față”:
— „Nu există cădere” țipam și scriam destul de
cîțet, / „căderea”, „abisul”. („Și scriam destul
de cîțet”).

Odată cu a treia carte, „Vieții fericite”, are
loc o semnificativă modificare a expresiei. Ver-
suri încep să fie obsedate de aniteză, con-
trații și oximoron, ca metode de definire ale
ființei ființării („Mersul de-a-nădratele și „O
rădăcină făcîndu-și loc în țărîna”, din „Mina
pe față”) sînt doar unele din explicite asumări
ale atitudinii. De asemenea, se întărește pre-
zența faptelor văzute sub deșeză chirurgicală:
— „Pînă la sfîrșit, despicierea, malul și consideră
drept / rid de expresie / amarăciune care dai
sen / peisajului frumos, imaginat după na-
tura” („Golul și piinul” — vol. „Natură
moartă...”). El adoptă poziția „Gînditorului”
de la Hamangia, ceea ce creează o descoperire
aplecarea lui asupra întelepturilor.

De fapt, această oximoronică întrebare și ne-
linite dinaintea Universului (unde, frecvent,
„totul curge” se transformă în „maya”, jocul
iluziei) traduce invazia lui Kierkegaard, Hocke
— vol. „Natură moartă...”) — în abur de vorbe
apartine numai Doinei Uricariu, dar rezultatul
rămîne același: o ascundere în cultură. Mult
mai plăcut, mult mai reușită decît ermetismul,
însă tot necreator. Norocul poetei este că
Kierkegaard nu-l preface frecvent în noi, prezenta
trezîndu-i aproape neobservată. Drama ei e că
decamdată, nu-1 poate depăși. Iar în ce pri-
vește manierismul analizat de Hocke, acesta
împodobește versurile precum obiectele într-o
vitrină; și e o savuroasă ironie faptul că toți
acei stîșiți scriitori au ajuns glorioși într-un
pom de iarnă.

4. Din fericire, însă, Doina Uricariu are un
foarte acut simț al observației, orientat mai
ales către detalii. Numeroasele sale „peisaje”,
— vol. „Natură moartă...”) — în prima pe cei trei
descrieri extrem de ancorate în real,
echilibrînd cu succes refugierea în cultură:
„Un orologiu / o caracatiță sînt orele lui / limba
ceasului face pași mari, / lînsînd dire mică și
boabe de safir între cifre / în abur de vorbe
— vol. „Natură moartă...”) — Văzînd rămîne
pretîndînd simțul cel mai utilizat, iar poeta
„vede” cu precădere natura, în sensul de mediu
neicatin (legat afectiv de recuperarea copila-
rii). De fapt, de aici își alege restul simbolu-
rilor, interpretîndu-le în modul cel mai normal
ca putînd a sperietorea de moartă cu suflet:
cositul, grădina, via, salcia, căpîta de fin, fur-
nica și cîrția. Ceea ce dezvăluie înarși caracte-
rul eminent tradiționalist al liricii, caracter
mascat cu forța de ermetism și de o anume
cultură.

5. Schimbarea la față pretrecută în volumul
„Vieții fericite” a mai avut însă o cauză, de
astă dată foarte benefică: arhetipul copilului.
E, probabil, cea mai fericită descoperire pe
care ar fi putut s-o facă autoarea. Deoarece
copilul înseamnă atît încredințat întru patria
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri
sub ambele înțîșări. — Iată-l, sub forma
real (ceea ce conciliază aspirația către paradisiac
cu existența mundanului), cit și un mod
de a fi în-cultură (spontanitate, joc creator,
„genialitate” — vezi, de pildă, analizele lui
Frobenius). Arhetipul copilului apare în versuri

Falsificarea culturii

Când majoritatea intelectualilor se grăbesc să antameze în studiile lor mo-... toul banalizat, de-acum a sine ira et studio, Hervé Hamon și Patrick Roman procedează exact invers. Ei abordează subiectul cu abia reținute malicie și ranchiună; sau, cum pe șleau se explică ei în prefața lucrării: „Vom neglija un tabu, căci vom vorbi despre intelectuali. Așa cum am vorbit despre pescari sau biologi... fără înfloriri și temenelii, cu grijă pentru o informație cât mai exactă, bazată pe o lungă anchetă. Vom vorbi nu despre cei care „produc” pur și simplu idei, ci despre acea categorie de intelectuali pe care o vom numi, în lipsa unui cuvânt mai potrivit, intelighență. Adică cercul științelor și puterilor al acelor bărbați și femei care ocupă nenumărate strategice; un soi de „agenți de circulație” între Universitate, unde își exercită profesia, educația — unde dau orientări, și mass media, în care investesc. Reconoscute de numeroși adepți, au reușit să spargă cercul stricte specialități și să facă funcționați cu marile publice. Ei „sint” „intelectuali”.

„Totuși, nu numai în-asta trebuie aflat motivul succesului cărții. Presupun că subiectul ca atare: itinerariul acumulării, posesorii și distribuții forței în sfera politicii culturale, oferă cheia transformării acestei lucrări într-un best-seller. Les Intellectuels, purtând subtitlul „Călătorie prin aristocrația spirituală”, reprezintă în fond un captivant roman politic non-ficțional. Să recunoaștem: o subspecie rară. Deci, încă o explicație a succesului cu care a fost întâmpinată lucrarea, și nu numai în spațiul cultural francez. Strategia „călătoriei” celor doi autori mi se pare de tipul exordium ex abrupto.

Fiindcă ei sint asimilabili — tactic și strategic — unui corp expeditiv care acționează adrema comandourilor kamikaze; firește asta la începutul culturii. Fapt ce totuși nu scade proporțiile riscurilor întreprinderii lor. Căci nimic și nimic nu-i asigură că în viitorul apropiat, dezvoltând ce au de dezvoltat, ei vor „scapa cu viață”. În sfârșit, digresiunea de psihosociologizare a cărții o găsește dublu justificată: întru, cum am arătat, deosebită realizarea efectivă, pe termen, a intelighențelor tandemului auctorial nu-i dintre cele mai comode; apoi, întrucât rezultatul ca atare al demersului acestora captivează în cele din urmă și provoacă un interes care, repet, depășește granițele blocului lingvistic francez. Acum, o întrebare abruptă: are vreun rost, cultural și nu numai, acest tip de demers? Și, subsumată acesteia: avertizează asupra a ceva fundamental conținutul conceptului de intelighență? De fapt, stabilind notele caracteristice ale conceptului intelighență, urmează a detine și răspunsul la întrebarea primă. Așadar, ce sint, ce reprezintă intelighenții? Ei sint oameni de cultură. Oameni care creează și oameni care veghează și supervizează creația. Întrucât sint creatori, aceștia promovează puncte de vedere originale și deosebite. Întrucât supervizează creația (altora), ei manevrează supapele unui mecanism decizional partizan și cumulat. Altfel zis, ei își permit să hotărască direcțiile, formele și conținuturile culturii. Nu pe toate, ce-i drept. Doar că, acelea care încă nu sint dirijate de ei, sint fie combătute — cu rostul anihilării valorice! — fie păstrate ca exemple ale „opoziției”, ale „libertății de creație”. Căci, în această înțelegere, în fond ca acestea din urmă ar fi mai puțin controlate de către ocupanții cazematelor intelighențate. Respectivul stat major reține înăuntrul și grade așa-zicind inferioare: sint acoliții, îndobâzite tineri, respectiv schimbul de mine. Fidelitatea lor e indiscutabilă. Ridicați în grad, accep-

ționară. Cum procedeză Hamon și Roman? Ei stabilesc hotarele citădelii. Apoi strâpung și în-ținează ralenții o rețea browniană de raporturi relații microgrupale. Elita, deocă franciscană, e de un ordin superior și e materializată în ridică oglindă după câștigul de pe ochii marșalilor odată cu cititorul. Un merit nu doar literar, profitabil în ordinea suspensivă și înaltă de asta, văd aici sugestia unei programatice afecți deontologice: nici noi nu sunăm mai mult și vom cunoaște ce și cum împreună cu Dumnezeavătră, simțate editor. Numai răscoala de pe acești fericiți și numai: catalogul urmasilor lor, se poate spera într-o schimbare între democrație a stărilor de fapt. „A multiplicități funcționale înseamnă a multiplicități responsabilități. Și ele se consolidează reciproc. Universitarii care muncesc ca colectivi editoriali are firește un ascendent asupra celorlalți săi doctori și publice. Faptul îl accentuează propria-i precizie, e salutat până la pământ și învitat la televiziune, publicul abundă la seminariile lui. Dar, atenție, edificiul e fragil, e deșănțat și cedează o singură piesă ca intrarea constructivă să se răzuce. Cu mulțumiri și ostindii să cumuleze. Altfel, reprezintă irepresibil. Într-acest mod se realizează o nemiloasă decantație, ce reprezintă reversul amar al susținătorilor care deținează. Nu s-au mai mulți de 200 cei ce-i exercită puterea. Și primele acesteia, cam 30 sunt cei în măsură să-lverze. Doar 30. Cu această o lume microscopice — așa cum pretăzăm...”

„În sfârșit, noi-l lipim de interes și aminteați s-oțeva nume dorăzite de Hamon și Roman: Pierre Bourdieu, Max Gallo, Raymond Aron, Bernard Clavel, Jean-Marie Domenach, Bernadette Piron-Delcroix, Jean-Pierre Rancore, Claude Roy, Alain Tassinari, Jean d'Ormesson, etc. etc. Asta cum noi-l lipim de interes și aminteați s-oțeva nume dorăzite de Hamon și Roman: Raymond Aron, „Profesor la „Collège de France”, Raymond Aron este, de aproape o jumătate de secol, un specialist în științele politice. În 1965, este din nou profesor de drept. Ca student al lui Jean-Paul Sartre, Lucien Lévy-Strauss, doctor în literă, crează mai întâi în Berlin (1937-1938), apoi în Havre și în Toulouse. În 1940, este profesor de drept la Sorbona. În 1942, este profesor de drept la Sorbona (1942-1949). În 1949 este ales director de studii la „École pratique”, în 1970 obține o catedră la „Collège de France”. Ca specialist în Max Weber, Temporelli și Cassirer, face contribuții — într-o măsură mai mult decât abundentă — analiza sociologică, industrială, a dezvoltării militare și a Republicii. Deținând, întrucât, acest conservator liberal și neocomunist, un fondator al revistei „Temps modernes” s-a luptat cu marxismul. Mai mult chiar — mai ales cu privire la războiul din Algeria — Raymond Aron a avut o poziție personală. Astăzi, Raymond Aron se bucură de o autoritate deosebită: erua angajată de tip scriitor pare să justifice din partea lui Raymond Aron refuzul escatologilor istorice și neobesta critică a totalitarismului.

De „lividitate” generală deșănțată de Hamon și Roman cu responsabilitate și cu răst demitizării. Fiindcă, în orice țară ar proflera intelighenții, se rușine să fie îndrăgiți cu degetul acuzării.

Ceromică de Vasile Crivoieanu

Mircea Constantinescu

UN POET - O LUME

Paul Eerik Rummo

Paul Eerik Rummo (n. 1948) este unul dintre poezii de seamă din Estonia sovietică. Cultivând cu predilecție versul alb, poezii estoniana și manifestă interesul pentru întrebarea cuvintului expresiv, poezia

sa marcind un înalt grad al polisemiei. Selecții din poezii lui Paul Eerik Rummo au fost traduse în majoritatea limbilor poezilor din U.R.S.S., cit și în limbile polonă și germană.

Semănătoarea

Noaptea de primăvară
că drumul cîmilor din lanțuri
și scapă țoș cîinii din lanțuri
șoș cîinii pînă la ultimul
în noaptea de primăvară
șoș cîinii scapă din lanțuri
scapă țoș pînă la ultimul
și țoș sint puși la ultimul
doar semănătoarea singurată
mai dorme în hambar
și vede în somn numai mușci
care deschid ușa neună

Seară de toamnă la mare

Furtună metodică, furtună melodiosă!
Dar oare este furtună?
Moment de răzvrătire X sau Y este,
cuvînt grațios
dintr-un unic, uzat, puternic
și foarte citit dicționar?
Cuvintele lui, paginile, semnele și înțelesul
se instalează sau zboară, aici și acum,
în marea pe mare, spre mare
în serile de primăvară,
acolo, oriunde,
și peste tot.

și aduc răsăritul cu ei
apoi un mușci e se prinde de ei
și uite că vine și mușciul al doilea
uite că pune în ea semnele păstrate demult
și vine al treilea mușci în cîntec de ciocirile
uite mai într-o și altă pe poartă
și țoș vor să semene întregul pămînt.

și înveți tot în ger și în chicirură
și pe zăpada din fața launtrică
spre jocul neted nu-i nici o urmă!

Tempora mutantur

Un corn de băut vinul seamănă cu viața —
pe de dat doar o singură dată.
De estu nehotărîți se pierde esența.
Îi bei pînă la fund sau stai increment
într-o caraghioasă și inutilă poză
făcînd echilibrată pedantă,
cîdar de vei sta așa.
timpul nu se oprește
și o să cazi curînd.

Și ce-i cu asta că vremea se schimbă?
Dar noi? Depinde cine, cînd și cum?
Pînă nu seacă, pînă mai poate curge riul
și poartă nisipul și îl sedimentează,
pietrișul se face cale băută,
iar vremea rămîne necîntă
Da, vremea se schimbă și riul curge
cum poate,
și de-a curmezișul

tu știi doar
cum trebuie să te stăpînești
(dacă ai înțeles problema)
Pentru că la urma urmei,
tu ești riul acesta curgător
care se mișcă de voie, de nevoie,
că vrea, că nu vrea,
aproximativ, din proprie inițiativă,
la voia întâmplării,
în rest, toate vor fi cum sint.

Prezentare și traducere
de Stelian Gruiă

ILUSTRATORUL DE CARTE ALEXANDR BURKATOVSKI este astăzi artistul plastic sovietic care se bucură de cea mai largă recunoaștere internațională. L-au făcut cunoscut o serie de ilustrații la romanele lui Dostoievski prezentate la expozițiile de la Veneția și Amsterdam. Marea majoritate a acestor ilustrații au fost susținute de Centrul George Pompidou din Paris și de Galeria de Artă Modernă din Amsterdam.

Succesul neobituit rețut de ilustrațiile lui Burkatovski la romanele lui Dostoievski a atras atenția editurii vest-germane „Ascom”, care le-a editat într-un album, apărut în anul 1986. Următorul mare succes al lui Burkatovski l-au constituit ilustrațiile la volumul inspirat din marile basme ale lumii. Cele cincizeci de cărți pe care le-a ilustrat pe parcursul a șaptesprezece ani de activitate l-au dus la succesele premiilor naționale și internaționale. Cel mai recent volum ilustrat este „Anologia în două volume a operelor lui A. S. Pușkin, ilustrată de un amănunț de filele albumelor alt de populare în Rusia din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Impresia cu artistul fotograf Vladimir Cherman, Burkatovski a realizat un interesant calendar tematic pe diapositive intitulat „Vrstele omului”, grupat pe șase teme fundamentale: Nașterea, Copilăria, Munca, Dragostea, Bătrînețea și Moartea.

Ati în ilustrațiile de carte, cit și în afișe și desigur pentru reclame, Burkatovski se remarcă printr-o flozofie profundă, printr-o diversitate de simboluri.

Alexandr Burkatovski este prezent frecvent în paginile publicațiilor „Pravda”, „Istusvost”, „Planeta”, „Kniha”, precum și ale multor reviste și ziare unionale sau locale.

AM FĂCUT DE TOATE: AM VîNDUT, LEGIME AM LUCRAT LA UN MAGAZIN CU STABANTE EXPLOZIVE, AM fost pescar în Marea Nordului, am fost și portar la un restaurant din Helsinki, apoi corector și redactor la „Rovaniemi”, spunea scriitoarea finlandeză Aiso Kangasniemi. Născută în anul 1946 în așezarea înari din nordul Finlandei, ea a debutat cu un roman, apărut în urmă cu doi ani, care a intrat în sufragiile generale ale cititorilor și ale criticilor literare.

Este vorba despre romanul „Adlo, gheturi”. Două au fost motivele care au asigurat succesul cărții și au împus-o pe Aiso Kangasniemi atenției generale: calitățile artistice de necontestat și trăsăturile jacksononeste ale vîetii autoarei. Acțunea romanului se derulează într-un cadru mixt de roman de aventuri, cartea de spionaj și de factură politică. Autoarea ne plimbă prin cele trei genuri fără ca noi să simțim trecerea de la unul la celălalt fiind captivată de liantul lor: marea. Marea care ne fascinează cu feul

SPORT

Inel cu oracole

Cele două mari echipe de fotbal ale noastre (cu vreo cîțiva ani în urmă aveam patru, dar am făcut noi ce-am făcut ca să rămînem numai cu două) ne-au dăruit, miercuri, clipe de rădă bucurie. Toți scriitorii în religia secolului douăzeci (a fotbalului) se pot decora încalțîți și la locul lor — nu asîși de cinci ori într-un an la partidele antrenorilor de frumose, cu neașteptate stăuuri de scor, așa cum a fost partida Steaua-Dinamo. Timpul, plin de izbucnirea miresmelor de tei, ne-a aurit pașii, ne-a luminat odihna; ploaia ne-a ocolit; tunetele ne-au adus la cunoștință că trăim în ideea verii și că orzul s-a copt; larguri de hotare cereții ne-au înfăptuit clipe de gînduri de Ocean și de Mare, scăpărînd mirări și oracole. Cînd e frumos, vorba românu-lui, trecut prin lucriferice întâmplări cu vin alb, e frumos din marginea pădurii pînă-n marginea vîntului și pînă-n ființa tuturor zilelor. Meciu Steaua-Dinamo a fost jucat pentru noi. În sfîrșit, jucătorii români înțeleg să-și iubească și

să-și respecte spectatorii. Fiecare clipă a trecut pe lingă victorie, dar nu pe lingă iubirea noastră. Unde nu jucăm noi meciurile internaționale cu aceeași ambiție și dăruire! Vă asigur că nici simpatizanții cei mai orgoliosi ai unuia sau altuia dintre echipe nu s-au simțit bîntuiți de nenoroc. Băieții au jucat pentru minunea de-a ne fi prieteni dragi și au reușit, ca de puține ori în trecut, să ne așeze cu gîndul în inima izbînzii. Se poate trăi frumos. Scorul înregistrat pe tabela de marcaj a fost, întimplător, egal: Amindouă echipele au fost și s-au purtat ca un dar al lunii în care vin și înfloresc sinzlele. Amindouă echipele ne-au făcut să simțim că pe partea noastră de pămînt se deschid paginile ca-prioiului și ale tranzițiilor albi și că prin griu alegă, spre răsărituri de lună, rîri de maci roșii.

Se plăcut e să te simți bine! Ca-ntr-un inel de oracole în a cărui piatră de matostat fulgeră la nesfîrșit misterele verii.

Fănuș Neagu

Poezie din R.S.F. Iugoslavia

ioan flora

PRIVIREA GHIMPATĂ

„În timp ce Perseu zbura deasupra Libiei, din capul tăiat al Meduzei picură sînge din care se născu serpii veninoși amfibena, amodia, aspida și basiliscul, care umplură șînutul și-l transformară într-un desert”.

LUCANUS

1
El e
reptiile ucigînd prin simpla răsufllare,
prin simpla ochire a toț ce stă și vine
în preajmă-i,
fără să-l zărească.

în sin.
M-am dus tremurînd de emoție acasă,
nouă zile în șir sub o broască rîioasă
și de-abia atunci a ieșit, zornăind la lumină,
acea ciudată făptură seamînd cu o orăntărie
galbenă

El e
făptură născătoare de desert,
ochi făcînd să crape pietrele, să ardă iarba,
să se usuce copacii și frunzele dimprejur.

Avea vocea ascuțită ca un cui, incit străpungea
creierul,
măduva și inima omului.
Răsufllarea lui ardea ca para focului și sfîrșima
și osul și mușchii de piatră.

El se tirăște îndreptîndu-se de jumătatea
a corpului solzoș și de se-nîmplă
ca un călăreț să-l străpungă cu sulita —
venînul lui arca pe sulii în sus și-omoră
și om și animal.

Pe la amiază s-au apurat sătenii să spună
în gura mare, în soapă, în gînd,
desecîncele de pocitura, de leac, de gilei,
de rozeață,

Apa riului ce i-a potolii odată setea
urmează să ardă,
să pirjolească și junghie cu anii și veacurile.

de spurcat, de apucat,
de junghie, de galbenare, de răsîpîndă,
de întorsătură,
de ceas slab, de necurat, de muma pădurii,
de bubă, de argint viu și mai ales de doebii,
iar el slăbea nemisac, privind nestîngerii
în față

Tu-mi oferi, după atîtea secole, mălai și măcris.
Tu nici nu bănuiești că în cîmpe-lr ceață,
că se înalță
poduri de metal, de sticlă, de oase,
că frigul de-afară-i de-a dreptul grotesc
și inoporiun
transformînd omul în cite-o banală noțiune
abstractă.

pădurea culcată la pămînt,
lanurile prefăcute în cioburi de sticlă,
trupurile neinsufletite de oameni și vite.

Ia de gustă, imi spui,
e mai ceva decît dragaveul sau urzicile
și pulberă gîndurile negre și cenușii, cu rîpe
și priviri materiale,
cu femei abrupte, definitive și gata de luptă.

Fugi, fugi, fugi,
strigau ascușii prin ripe, prin gropi adînci
sătenii,
fugi din ereierii capului, din fața obrazului,
din dinți, din măsele, din toate semănăturile
și toate făpturile!

Lasă-mă-n pace, răspunși,
lumea-i așa cum o gîndesc eu și nu așa cum
din răspunșii să fie.

Fugi, fugi, fugi,
fugi din maie,
din brațe,
din toate incheieturile!

Și-am tot hotărîrit prin păduri și munți
unsprezece ani la rînd,
străbătînd pămîntul de la un capăt la altul,
în căutarea aceluia violet,
ouat de un cocos negru și năzdrăvan,
pînă ce într-o zi n-am dat de-o poartă de stejar
groasă de doi metri, împărțînd cerul în două,
pe-o verde năframă de măsele, scîlpînd
de oul strîmb și violet.

Ce zi posomorîtoare, doamnă! De parcă ar ploua
cu bere, cu scîmpă și lește:
de parcă petecul, continentul acesta de cer
(terorizîndu-mi o după-amiază întrează privirea),
n-ar fi decît o carnivora aripă de pasăre cenușie,
un capac de tuci, o carapace osoasă,
o nemărginită eupală de se topind-use
aidoma gheturilor alpine primăvara.

L-am privit neîncrezător mai înții, l-am luat
în căsușul palmei,
l-am strecurat într-o mînușă de blană
și l-am ascuns

Ce zi inverzită, doamnă!
Nu poți distinge în depărtare decît plopii asediați
de gîndaci sinții, măști ca lăstunii, și mai ales,
dreptăci, creștia, aurie,
coloana celor șaisprezece femururi puse cap
la cap,
străjuind coline și lunci,
încătușînd negrele ape ale riului.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTA
ROMANIA

Redactor șef:
Nicolae Dan Frunzeloiă
Mihai Ungheanu (redactor șef
adjunct), A. I. Zăinescu
(secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piata Științei nr. 1, tel. 17 32 89
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96
Tiparul executat la:
COMBINATUL POLIGRAFIC
CASA ȘINTEII